

Att vara en **ORGANISATION**

Samtal om oss och framtiden

Utifrån boken *Filosofera tillsammans*

NBV

Metod för inkludering

Filosofera tillsammans är en bok skriven av Kalle Grill, Erica Jonvallen och Sofia Wrangsjö och gavs ut 2024.

Filosofi är ett sökande efter kunskap och förståelse kring livets och verklighetens grundförutsättningar. Att filosofera tillsammans med andra gör ofta tankarna klarare och är dessutom roligt. Boken är en bra utgångspunkt för att filosofera med andra på ett lättsamt och samtidigt strukturerat sätt. Samtalet är sitt eget syfte – själva undersökandet är poängen. Men vi tror också att det bra sätt att tillsammans få svar på vad vi gör, varför vi gör det och vad vi vill framåt. När vi svarat varandra, lyssnat på varandra och utforskat den här rörelsen i dagens omvärld. Då kan vi också ha kommit närmare svaren på vilka vi är tillsammans och vad vi vill att andra människor ska se och känna sig välkomna till. Studiehandledningen är till för alla grupper och föreningar som vill samtala om vart vi är på väg.

Starta studiecirkel

Studiecirkeln är en demokratisk arbetsform där deltagarna tillsammans lär sig mer om ett ämne de är intresserade av. Kultur, hållbar utveckling, musik eller natur & trädgård. Inget ämne är för litet eller för stort.

Genom gemensamma reflektioner och diskussioner ökar hela gruppens samlade kunskap. De frågeställningar som finns i studiematerialet/studieplanen ska stimulera till diskussioner och samtal, men naturligtvis kan ni också diskutera andra frågor som kommer upp i gruppen. Vill du också starta en cirkel? Hör av dig till din lokala verksamhetsutvecklare. Alla kontaktuppgifter finns på www.nbv.se

För att räknas som studiecirkel ska ni:

- vara minst tre deltagare och max 20, varje deltagare
- ska delta på minst tre träffar och på minst en av de tre första träffarna
- träffas en till tre gånger per vecka, men det går också att till exempel träffas en gång per månad
- arbeta en till fyra studietimmar per träff, en studietimme är 45 min
- träffas minst tre gånger och totalt minst nio studietimmar

Studiecirkelledarens roll

En viktig uppgift som cirkelledare är att se till att diskussionen hänger ihop med gruppens behov och målsättningen med cirkeln. De samtal ni kommer att föra styrs av era behov. Vissa frågor och övningar kan kännas viktigare än andra och kommer att ta längre tid. Andra frågor kanske leder till angelägna stickspår som ni vill ägna tid åt.

En annan viktig uppgift för cirkelledaren är att vara uppmärksam på att olika synpunkter kommer fram och att alla får komma till tals. När en grupp samlas för att söka nya kunskaper bör alla känna att de synpunkter man har tas tillvara och att de frågor man har kommer upp i gruppen. En del grupper fungerar nästan "av sig själva", men många grupper kan behöva stöd för att diskussionerna ska komma framåt och för att inte några ska dominera.

Det är också studiecirkelledaren som håller kontakten med NBV. Vill du veta mera om att vara cirkelledare så har NBV ett utbildningsprogram där den första delen handlar om din roll som ledare. Mer information om utbildningarna får du via ditt NBV-kontor. Kontaktuppgifter till NBV finns på www.nbv.se

Grundrecept för filosofiska samtal

– 4 samtalsdygder och 7 verktyg

Lekfullhet

att prova sig fram och våga testa nya tankar. Att låta humor och lätthet finnas med. Olika infallsvinklar gör samtalet rikare.

att vara öppen för att vi alla bara ser delar av helheten, även när vi vet mycket om något. Vi förstår mer tillsammans än var och en för sig.

Ödmjukhet

Nyfikenhet

att lyssna på och försöka förstå det andra säger. Att fråga om jag inte förstår. Att undra vad jag själv tycker och tänker.

att inte ha bråttom, utan att ta sig tid. Att ge sig själv och andra utrymme att formulera nya tankar.

Eftertänksamhet

Verktygen

Rundor

– att gå laget runt ger alla möjlighet att göra sin röst hörd utan att bli avbruten. Särskilt bra som inledning på ett samtal eller om samtalet blir så intensivt att ni tappar eftertanken.

Frågor

– frågor är centrala, att ställa frågor fördjupar förståelse, kan bygga vidare på resonemang, öppna upp fler perspektiv. Frågor kan ni ställa till er själva eller till hela gruppen.

Definitioner

– att förklara ett ords betydelse. Antingen i vanliga fall eller i ett visst sammanhang, eller vad vi själva menar med ordet.

Överblick

– det är intressant att höja blicken och titta på samtalet lite utifrån. Stanna upp och uppmärksamma vad som händer. Vad samtalar vi om? Hur samtalar vi? Vad händer med fokuset eller riktningen?

Tankepauser

– lägg in planerade tystnader. Innan kan ni komma överens om en fråga eller tema som alla ska fundera över, men pausen kan också bara vara just det, en paus.

Distinktioner

– att peka på en skillnad. Till exempel när samma ord kan betyda fler saker, eller mellan olika idéer eller aspekter av ett problem.

Argument

– ett argument pekar på ett skäl för eller emot en uppfattning. Det kan tex handla om vad vi bör göra. Hur rimlig en uppfattningar är beror på vad det finns för skäl för och emot den. Hur starkt ett argument är beror i sin tur på vilka skäl som finns för och emot argumentet.

Fallgropar

- **Undvik frågor som egentligen är åsikter**
Exempel – Är det verkligen rimligt att kasta skräp på gatan och förvänta sig att någon annan plockar upp?
- **Ställ inte ledande frågor**
Exempel – Är det inte bättre om...? Skulle du verkligen kunna tänka dig att...?
- **Fokusera inte i första hand på rena faktafrågor**
Exempel – Markaryd – var ligger det?

**Målet med argumentation
eller diskussion bör inte vara
seger utan framsteg.
/Joseph Joubert**

Samtalsteman

Vi föreslår ett antal teman för samtalen.

Kanske är varje tema ett helt möte, kanske hinner ni två teman vid varje träff.

Det goda livet

– Vad är det att leva ett gott liv?

Frihet

– Vad är frihet för något?

Ansvar

– Vad har du ansvar för?

Vad är det att vara vi?

– Vad är det att vara XX medlem? Finns det något som definierar oss?

Rättvisa

– Vad innebär det att något är rättvist?

Identitet och förändring?

– Kan vi vara desamma som förr och inte – samtidigt?

Hemma

– Vad behövs för att du ska känna dig hemma?

Att föra sin egen och andras talan?

– Hur tar vi oss an rollen att föra någon annans talan?

Det goda livet

En av de klassiska filosofiska frågorna. Sokrates, som han framställs i Platons dialoger, argumenterade för att man inte kan leva ett gott liv utan att behandla andra rättvist och rimligt. Men det är vanligare att göra skillnad mellan vad som utmärker ett moraliskt riktigt handlande och vad som gör livet bra för den som lever det. Här är det upp till er vad ni lägger i idén om det goda livet.

Tankepaus. Fundera på personer du känner eller känner till som du tycker lever ett riktigt gott liv. Vad är det som gör att du tycker det? Vad i den personens liv gör det gott?

Runda. Berätta för varandra i lugn och ro.

Fritt samtal. Låt samtalet flöda, använd frågorna om ni vill.

- Är vår organisation mer ett sätt att leva ett bra liv för mig eller ett moraliskt riktigt handlande att göra?
- Har ert engagemang gett er något?
- Vad vill ni att engagemanget i organisationen ska ge?

Frihet

Tankepaus. Börja med att i tystnad fundera över ordet frihet. Vad är frihet för något?

Fundera ut exempel

Runda. Berätta för varandra.

Välj en av berättelserna att utforska vidare.

Fritt samtal. Fundera tillsammans. Använd frågorna om ni vill.

- Vilka olika typer av frihet finns det?
- Är det en frihet att engagera sig hos oss?
- Är frihet viktigt i samhället?

Ansvar

Fundera fritt kring ansvar tillsammans. Vad tänker ni spontant att ansvar är?

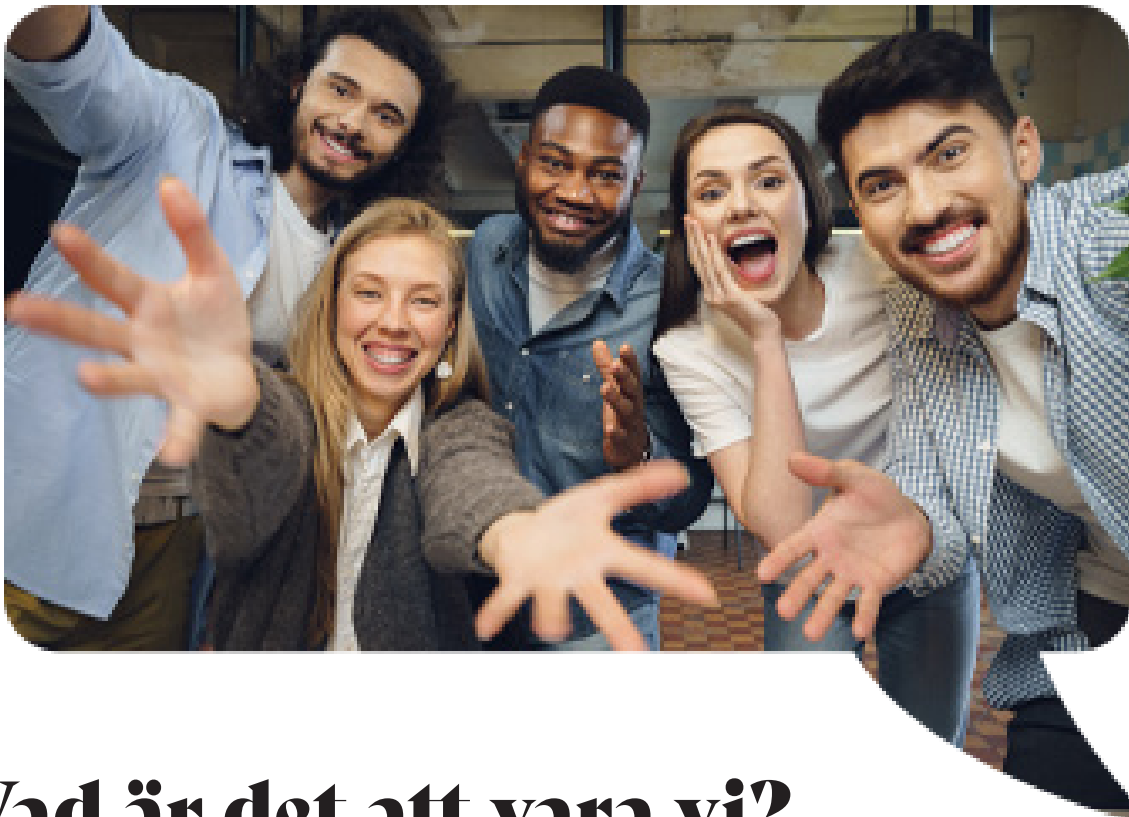
Två tankepauser. Vad har jag ansvar för i mitt liv? Vad i världen har jag inte ansvar för?

Runda. Berätta lite kort om era exempel.

Välj ett exempel, låt den personen berätta mer om sina tankar. Hur tänker ni andra kring det?

Fritt samtal. Använd frågorna om ni vill.

- Vad har vi ansvar för i organisationen?
- Vad vill vi ta ansvar för?
- Vad är vi inte ansvariga för?

Vad är det att vara vi?

Vad är det att vara medlem hos oss? Vad krävs för att en person ska vara med oss? Är det att ha varit med i flera generationer? Är det värderingar, vilka isåfall? Finns det något som är typiskt oss?

Formulera påståenden. Berätta för varandra vad ni tänker på och hjälp varandra att formulera det till tydliga påståenden om vad som kännetecknar oss. Fortsätt så länge ni kommer på saker som är relevanta. Skriv på lappar.

Kritisk granskning. Fokusera på det som står på påståendena. Fundera noggrant över om det är rimligt eller inte. Ni behöver inte vara överens, bara ni funderar noggrant ihop.

Avslutande runda. Gick samtalet bra? Hur upplevde du det? Vad tar ni med er?

**Jag har ingen speciell talang, jag
är bara passionerat nyfiken.
/Albert Einstein**

Rättvisa

Att rättvisa är viktigt är de flesta överens om. Det kan gälla betyg eller straff eller möjligheter. Men vad innebär det att något är rättvist? Är det rättvist att den som gjort mest får mest? Och vad betyder det att bli rättvist behandlad?

Tankeexperiment. Tänk dig att 10 000 människor kommer till en öde ö och ska bygga upp en ny organisation tillsammans. Hur ska de gå tillväga för att det ska bli bra? Vilka är de viktigaste delarna att tänka på?

Dela och fråga. Var och en berättar i lugn och ro hur ni tänkt. Fråga gärna vidare när någon berättar så att ni alla får en så klar bild som möjligt.

Fritt samtal. Använd frågorna om ni vill.

- Vad krävs för att något ska vara rättvist?
- Är det möjligt att bygga en organisation som alla uppfattar som rättvis?

Identitet och förändring

Hur mycket kan vi förändras och fortfarande säga oss vara samma? Ett klassiskt exempel på frågan om identitet och förändring är den grekiska berättelsen om Theseus skepp som låg i Atens hamn. Vartefter tiden gick behövde gamla förmutade plankor bytas mot nya. Till slut var alla delar av skeppet utbytta. Var det då fortfarande samma skepp?

Hur är det med oss människor? Är vi desamma som förr? Även om alla våra celler är utbytta? Vad skulle hända om man bytte alla våra organ inklusive hjärnan?

Tankepaus. Hur mycket kan vi förändras och fortfarande vara samma rörelse? Är vi ens samma som igår?

Runda. Var och en får berätta om sina tankar.

Fritt samtal. Använd frågorna om ni vill.

- Om vi kommer fram till att Theseus skepp är ett nytt skepp när sista plankan bytts ut – vad spelar det för roll? Tillhör inte längre skeppet Theseus?
- Kan vi både vara desamma som förr och inte – samtidigt?

Hemma

Att ha en plats som känns hemma är viktigt för de flesta av oss. Det kan vara en bostad eller en plats där vi känner tillhörighet. Att känna igen sig kan kännas som hemma även om det är en helt ny plats.

*Jag vet en väg som leder hem.
Den vägen är kal och ren.
Den är som att luta sin varma kind
mot obarmhärtig sten.
Men den som känt den stenen
Mot kindens isande blod,
Skall märka, hur mild dess hårdhet är,
Hur trogen och fast och god.*

Karin Boye

Tankepaus. Fundera under tystnad på vad just du tänker att hemma är.

Fritt samtal. Använd frågorna om ni vill.

- Vad krävs för att organisationen ska kännas hemma?
- Vad betyder det när det inte känns hemma?
- Vad är viktigt för att det ska kännas hemma?

Att föra sin egen och andras talan

I Boken Berättelser från innerstaden leker Shaun Tan med tanken att björnar åtalar mänskligheten för mängder av brott. De har hjälp av mänskliga advokater och en lång rättsprocess inleds. Frågan gäller inte bara djur och natur. Många människor kan behöva att någon för deras talan för att de ska bli respekterade och för att deras rättigheter och behov ska mötas upp på ett bra sätt. Det kan också handla om att vi under en period inte kan föra vår egen talan att orken är helt slut.

Tankepaus. Tänk Fundera över hur det skulle vara att inte kunna föra sin egen talan, vad skulle du behöva för att någon annan ska föra din talan?

Runda. Var och en berättar i lugn och ro hur ni tänkt. Fråga gärna vidare när någon berättar så att ni alla får en så klar bild som möjligt.

Fritt samtal. Använd frågorna om ni vill.

- Har de av oss som kan tala för sig en skyldighet att representera de av oss som inte kan tala för sig? Varför / Varför inte?

**”En ny dag och en ny
början sa Liten Drake.
Vad ska vi göra med
den?**

**Vad är viktigast?
frågade Stor Panda.
Resan eller målet?**

**Sällskapet. svarade
Liten Drake.”**

Ur Boken Stor Panda och Liten Drake av James Norbury

**Vi är studieförbundet
där människor och idéer växer**